

valamennyi Tragocerina, mind a három lelőhelyen a nagy *Deinotherium* kíséretében.

(Készült a Magyar Nemzeti Múzeum Földtani és Őslénytani tárában.)

IRODALOM.

1. Pilgrim: Pal. Indica. (N. S.) 26/1. 1938.—2. Stromer: Abh. Bay. Akad. Wiss. 32/1. 1928.—3. Sickenberg: Palaeobiol. 2. 1929.—4. Borissiak: Mém. Com. Géol. (N. S.) 87. 1914.—5. Pilgrim and Hopwood: Catal. Pont. Bovid. Eur. 1928.—7. Andree: Palaeontogr. 67. 1926.—8. Depéret: Arch. Mus. Lyon. 4. 1887.—9. Bohlin: Nov. Act. reg. Soc. Sci. Upsala. (4) 9. 1935.—10. Gaudry: Anim. foss. et Géol. Attique. 1865.

III.

RÖVID KÖZLEMÉNYEK.

A MAGYAR MAMMUT.

(*Mammonteus hungaricus* n. sp.)

Irta: Kretzoi Miklós dr.

A Magyar Nemzeti Múzeum Föld- és Őslénytára új kiállítási termének összeállításával kapcsolatban felmerült a terv: nem lehet-e a Tár nagyszámú de csupán egyes leletekből álló mammutanyagából egy egész esontvázat a kiállítás számára összeállítani? Ebből a célból a két legismertebb középeurópai mammutlelet, a bornai és steinheimi esontváz alapján kiszámítottam az egyes végtagesontok méretarányát (a combesonthoz, mint 100-hoz viszonyítva), hogy ennek alapján igyekezzem egy részleteiben arányos esontvázat összeállítani. A várt eredmény elmaradt; igen sok esontja hiányzott volna az így összekombinált állatnak. Ellenben egy általam már több, mint egy évtizede hangoztatott eredménye mégis volt ennek a munkának: kiderült, hogy a magyarországi mammut fajilag nem azonos a középeurópai mammuttal, a *Mammonteus primigenius* (Blumenbach)-al! Ennek a tudományra új fajnak a rövid leírását alábbiakban adhatom:

Mammonteus hungaricus n. sp.

Holotypus: Pécsi (pécsbányatelepi) lelet, a pécsi múzeumban.

Paratypus: Zalaegerszegi lelet, a m. kir. Földtani Intézetben.

Földtörténeti kora: fiatalabb diluvium.

Jellemzés: A középeurópai *M. primigenius* (Blumen-

bach)-nál, a szibériai *M. beresovkius* (Hay)-nél, úgyszintén a *M. fraasi* (Dietrich)-nél is határozottan rövidebb lábú alak. A hátsó lábakhoz viszonyítva sokkal rövidebb mellső végtagjai voltak.

Összehasonlítás: Az előzőekben adott rövid faj-jellemzés alapja az itt következő méretarány-táblázat. A táblázatban összehasonlítottam a pécsi és zalaegerszegi leletek legfontosabb meglévő végtagesontjainak a combesonthoz viszonyított százalékos méretét az élő indiai elefánt (*Elephas maximus* Linné), a két legnevezetesebb középeurópai mammut-lelet, a steinheimi (*Mammonteus fraasi*) és bornai (*M. primigenius*) mammutlelettel, a berezovkai állattal (*M. beresovkius*), valamint a mammutokkal legközelebbi kapcsolatban álló őselefántesoport, a *Parelephas* („*Elephas trogontherii*”-esoport) egy tagjával (*P. floridanus*) és végül egy rendszertani tekintetben már távolabb álló alakkal, a *Hesperoloxodon antiquus* (Falconer) egy leletével. Az összehasonlítás a következő adatokat eredményezi (a combesonthoz viszonyított arányszámokban):

	<i>M. hungaricus</i>		<i>Elephas maximus</i>	<i>M. fraasi</i>	<i>M. primigenius</i>	<i>M. beresovkius</i>	<i>Parelephas floridanus</i>	<i>Hesperoloxodon antiquus</i>
	Pécs	Zalaegerszeg		Steinheim	Borna	Berezovka		
Scapula	(71)	73	73	77	76	—	(76)	—
Humerus	82	84	85	90	91	91	93	93
Radius	63		69	67	66	—	—	—
Femur	100	100	100	100	100	100	100	100
Tibia	53	56	58	58	59	—	57	—

A táblázathoz magyarázatképpen a következőket szeretném hozzáfűzni.

Az indiai elefánt, ellentétben a steppelakó afrikai elefánttal és rokonaival, úgyszintén a valódi mammutokkal, elől gyengébb alkotású, vállmagassága aránylag sokkal kisebb, mint amazoké. Ezt tükrözi vissza a rövidebb lapoeka és felkaresont. De ebben a tekintetben a magyar mammutok messze túltesznek még az indiai elefánton is; egész vállövük még sokkal rövidebb, ami még kisebb vállmagasságot, tehát még gyengébben felépített mellső testrészt sejtet. Mindebből szinte teljes bizonyossággal arra következtethetünk, hogy a magyar mammut nem volt a füves puszták lakója, mint a valódi mammutok, vagy azok rokonai, ma pedig sok tekintetben az afrikai elefántok, hanem erdei életmódot folytattak.

A táblázat másik fontos tanulsága, hogy a magyar mammut alkar- és lábszár-esontja észrevehetően rövidebb volt, mint az összes, az összehasonlításnál szereplő elefánté. Ez viszont azt jelenti, hogy állatunk aránylag erősen kurtalábú is volt, ami szintén a nyirkosabb, moesaras erdőket lakó állatok jellemvonása.

Mindent egybevetve tehát megállapíthatjuk, hogy a magyar-

országi mammut középeurópai magasvállú, hosszúlábú, pusztai rokonával szemben *kurtalábú, kis vállmagasságú, erdei állat* volt. Ebben a tekintetben közelebb áll a mai indiai elefánthoz. Hogy ennek ellenére is a mammutok rokonsági körébe vagyunk kénytelenek ezt az érdekes új fajt sorolni, annak oka abban rejlik, hogy kopo-

1. kép. *Mammonteus hungaricus* n. sp., nőstény állat koponyája a Tiszából, a Magyar Nemzeti Múzeum Őslénytárában.

nya-alkata (1. kép.) és fogazata a leghatározottabb mammut-jelleget mutatja. Így tehát a végtag- és testarányokban mutatkozó eltérések ellenére is mammutnak, esakhogy erdei mammutnak kell ezt a magyar őssorrmányost tekintenünk.

(Készült a Magyar Nemzeti Múzeum Földtani- és Őslénytani tárában.)

ERDÉLYI ELOTHERIIDÁK.

Irta: *Kretzoi Miklós* dr.

Az Elotheriidák főképen Északamerikára jellemző csoportjának fajai az óvilágban csak elszórtan jelentkeznek. Ha eltekintünk